

תרשימי זרימה – הרציונל ותרגול

תרשים הזרימה כאסטרטגיה פדגוגית פותח הזדמנות לייעול ההוראה ולשיפור הלמידה. המורה שעבר ביחד עם תלמידיו תהליך למידה ספיראלי, תהליך שבו כל שלב מפתח את הידיעה, ההבנה והביטחון ביכולת להתקדם לקראת הצלחה, ותרשים הזרימה מהווה אסטרטגיה לסיכום, לשחזור הנלמד ולבניית סכמות לארגון הנלמד בתבניות אותן יהיה ניתן לשלוף בהזדמנויות שונות ובעיקר בעת מבחן.

הצעות לדרכי פעולה:

(1) **הצעה ראשונה:** להסביר לתלמידים את המשמעות של תרשים הזרימה, להסביר להם את העקרונות מאחורי ארגון החומר הנלמד בתרשים, אחר כך לתת להם תרשים ריק ולבקש מהם למלא. אחרי שהתלמידים מילאו לתת להם את התרשים המלא כשהמשימה להשוות בין שני התרשימים, לשאול שאלות ובדרך זאת להעריך את עבודתם.

אם המורה משער שתלמידיו נמצאים בשלב זה של למידה, הוא מאפשר לתלמיד לזכות בחוויית הצלחה שיש סיכוי שתשפיע על הערך העצמי שלו כלומד, תחושת המסוגלות ומוקד השליטה. מרכיבים אלו ישפיעו על המוטיבציה למחויבות והתמדה בהמשך הלמידה של הנושאים הבאים.

(2) **הצעה שנייה:** להציג לתלמידים את תרשים הזרימה, ביחד איתם לנתח כל שלב, לנתח את האסטרטגיה, את משמעותה על הבנת החומר, על האפשרות לזכור בצורה יעילה יותר את הנלמד. חשוב לזכור שמטרת התרגיל להעלות למודע את החשיבות והמשמעות של תרשים זרימה כאסטרטגיה לייעול הלמידה ולכן הדיאלוג הפרשני על האסטרטגיה, על התכנים, על המבנה הגרפי אמור לחבר בין תהליכי ההוראה להתפתחות תהליכי למידה.

פעולה בדרך זאת תאפשר למורה לפתח מערכת יחסי גומלין של שיתוף, של שיח מכבד הנובע מהקשבה להצעות התלמידים ומכאן ללימוד יעיל של האסטרטגיה ולהדגים דרך התוכן הדינמי ברבן יוחנן ורבן גמליאל. ההקשבה לתלמיד, הבנת הצרכים שלו וחיבור לדרך ההוראה עשויה להשפיע על איכות ערכת היחסים ומכאן שתהייה לה השפעה על ההרגשה של התלמיד וגם על ההבנה שלו. לזאת תהייה השפעה על פיתוח מסוגלות עצמית ומוטיבציה.

3) **הצעה שלישית:** לפתח מודעות לדרך ארגון החומר הנלמד במאגר הזיכרון. המורה ישוחח עם התלמידים על הדרך שהם חושבים תקדם את היכולת שלהם לאחסן בסכמות את הידע שרכשו בתהליך הלמידה של הנושא: "מייאוש לבנייה". דיון בסגנונות שונים, יעלה למודעות את הסגנונות השונים (ראיתי, מילולי, שמיעתי) דרכם נלמדה היחידה כולה, ויציע להם לשלב בין הסגנונות דרך ניתוח דמותו של יוחנן בן זכאי וביחד יחשבו על אסטרטגיות לארגון הזיכרון. המורה יקשיב להצעות ידון איתם בשיח מכבד ומשתף על משמעות ההצעות ואז הוא יכול להציע את תרשים הזרימה כאחת האסטרטגיות שכדאי ללמוד גם אותה.

פעולה בדרך זאת מאפשרת למורה לעשות **פסק זמן** - אליו התייחסנו בתהליך הלמידה של היחידה, פסק זמן שבו כלל "השחקנים שווים" כל אחד יכול להציע דרך לבניית זיכרון, כפי שהמאמן הכדורסל מנחה את הקבוצה לבחירת דרכים שיובילו להצלחה, כך המורה מקשיב, לומד את התלמידים ומאפשר להם לחוות חווית הצלחה בשיח בוגר על דרכים ללמוד לזכור. בדרך זאת יש סיכוי שהמורה ישפיע גם על טיב מערכת היחסים, גם על החזרה על החומר, חזרה הכרחית לבנייה ולארגון זיכרון.